

Białystok, dnia 05 października 2023 r.

prof. dr hab. Ewa Katarzyna Czech
Wydział Prawa
Uniwersytet w Białymstoku

RECENZJA

**sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora
habilitowanego dr Magdalenie Micińskiej**

I. W wykonaniu powierzonej mi przez Radę naukową Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego funkcji recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Magdalenie Micińskiej w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, o czym zostałam poinformowana przez Prorektor ds. Kolegium Nauk Społecznych prof. dr hab. Elżbietę Feret pismem z dnia 06 lipca 2023 r. po zapoznaniu się z działalnością naukową Habilitantki oraz osiągnięciem naukowym pod tytułem „Ochrona środowiska w Rosji. Wybrane aspekty prawno-porównawcze” przy uwzględnieniu wymagań określonych w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. tj. z 2023, poz. 742 ze zm.) przedkładałam poniżej ocenę czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się odpowiadają wymaganiom określonym w tym przepisie.

II. Zgodnie z art. 219 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która: 1) posiada stopień doktora; 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z

konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcia projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne; 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Aspekty formalne wszczęcia przewodu habilitacyjnego:

Bezpośrednią podstawę do sporządzenia niniejszej oceny osiągnięć naukowych stanowi uchwała Rady Naukowej Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego wydana na podstawie art. 221 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce powołująca prof. dr hab. Ewę Katarzynę Czech do składu komisji habilitacyjnej w charakterze recenzenta.

II. Pani dr Magdalena Micińska odbyła studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu uzyskując 07 czerwca 1996 r. tytuł zawodowy magistra na kierunku prawo.

Dnia 20 marca 2007 r. uzyskała na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu stopień doktora nauk prawnych, broniąc pracy doktorskiej pod tytułem: „Instrumenty prawne służące zapewnieniu udziału społeczeństwa w ochronie środowiska w polskim systemie prawnym”.

Od 01 października 2001 r. podjęła pracę w na Wydziale Administracji i Ekonomii w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. W latach 2002-2015 była zatrudniona jako wykładowca w Katedrze Chemii Środowiska i Bioanalitiky na Wydziale Chemii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

W okresie od 01 października 2007 r. do 25 października 2019 r. pracowała jako adiunkt – wykładowca na Wydziale Prawa Administracji i Ekonomii w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. Obecnie jest zatrudniona na stanowisku adiunkta – wykładowcy w Instytucie Nauk Społecznych w Akademii Jagiellońskiej – Toruńskiej Szkole Wyższej w Toruniu.

III. Po uzyskaniu stopnia doktora dr Magdalena Micińska zintensyfikowała swoją działalność naukowo-badawczą, co potwierdza jej dorobek publikacyjny. Składa się na niego 35 pozycji (w tym 4 obcojęzyczne), z czego tylko 1 została napisana we współautorstwie oraz 1 pod jej redakcją naukową. W ramach tego katalogu znajdują się artykuły opublikowane renomowanych czasopismach naukowych, takich jak np. Państwo i Prawo, Przegląd Sejmowy, czy Przegląd Prawa Ochrony Środowiska. Ponadto poza tym jest autorką 17 innych opracowań, wydanych bądź w recenzowanych czasopismach, bądź publikacji o charakterze popularnonaukowym. Jest to zatem dorobek na dobrym poziomie.

Jednocześnie Pani Habilitantka wygłosiła referaty na 20 konferencjach krajowych i międzynarodowych. Warto też odnotować, że w 3 brała czynny udział w ich organizacji.

Jako osiągnięcie stanowiące podstawę ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych wskazała monografię pod tytułem „Ochrona środowiska w Rosji. Wybrane aspekty prawno-porównawcze”. Jednocześnie dorobek badawczy został podzielony według obszarów badawczych. W ramach pierwszego z nich habilitantka wyodrębniła polsko-rosyjskie badania prawno-porównawcze. W tej grupie znalazła się monografia pt. „Zamknięte miasta Rosji. Aspekty prawnoustrojowe i społeczne”, Toruń 2021. Kontynuację tych badań stanowi artykuł pt. „Zamknięte miasta Rosji a wolność przemieszczania się – w świetle międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka i Konstytucji Federacji Rosyjskiej”, „Państwo i Prawo”, 2023.

Z opisu dorobku naukowego wynika, iż habilitantka zajmowała się również tematyką humanitarnej ochrony zwierząt. W tym wypadku wskazać wypada na monografię, posiadającą dwa wydania pt. „Łowiectwo. Aspekt humanitarno-prawny”, w której autorka starała się m.in. udzielić odpowiedzi na pytanie, na ile prawo humanitarnej ochrony zwierząt przenika sferę postępowania ze zwierzętami łownymi. Dokonała też analizy zasad konstytuujących status prawny zwierząt.

Dalszy obszar badawczy odnosi się do partycypacji publicznej w sprawach ochrony środowiska. Zagadnieniom tym poświęcono m.in. monografię pt. „Udział społeczeństwa w ochronie środowiska. Instrumenty administracyjno-prawne”, Toruń 2011. Warto też odnotować kilka artykułów i publikacji w opracowaniach zbiorowych.

Obecne zainteresowania Pani doktor ukierunkowane są na ustrój administracji Izraela i problematyki struktur terytorialnych Autonomii Palestyńskiej.

Uwzględniając powyższe, należy uznać, iż dorobek naukowy Pani Magdaleny Micińskiej jest wystarczający w dziedzinie prawa, zasługuje on na pozytywną ocenę z perspektywy treści naukowych. Przedmiot dorobku jest stosunkowo zróżnicowany, choć łączą go tematy środowiskowe. Potwierdzając dużą znajomość przepisów prawa, habilitantka zaznacza zatem udział w piśmiennictwie z zakresu problematyki związanej z prawem ochrony środowiska. W swoich opracowaniach posługuje się dobrym językiem prawniczym. Część ze wskazanych prac ma charakter opisowy.

Dane naukometryczne przedstawiają się następująco. Łączna wartość punktacji - 640. Liczba cytowań publikacji na podstawie Google Scholar: 42, zaś cytowań (bez autocytowań): 28, Indeks Hirscha według bazy Google Scholar: 3.

IV. Ocena osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. tj. z 2023, poz. 742 ze zm.).

Deklarowane osiągnięcie naukowe stanowi monografia pt. „*Ochrona środowiska w Rosji. Wybrane aspekty prawno-porównawcze*”, wydana przez Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Jagielloński Instytut Wydawniczy, Toruń 2021, ISBN 978-83-66951-08-2). Recenzentami wydawniczymi byli: dr hab. prof. KUL Grzegorz Górski oraz doc. JUDr Ing. Radek Jurcik, Ph.D.

Przedstawiona monografia odpowiada wymogom określonym w §10 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (Dz. U. tj. z 2022, poz. 661). Zgodnie z jego treścią, monografia naukowa jest to recenzowana publikacja książkowa: 1) przedstawiająca określone zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy; 2) opatrzona przypisami, bibliografią lub innym właściwym dla danej dyscypliny naukowej aparatem naukowym.

Wskazywane opracowanie zostało wydane w ramach współpracy wydawniczej przez Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit” s.c. oraz Jagielloński Instytut Wydawniczy. Obie te jednostki znajdują się w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane

monografie naukowe, określonych w Komunikacie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe, wydanym na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce. Pierwsze z wydawnictw na Poziomie I – 80 punktów L.p. 634, Identyfikator – 67600, zaś drugie na Poziomie I – 80 punktów L.p. 300, Identyfikator – 81400.

Wskazywana monografia jest obszernym i kompleksowym opracowaniem na temat ochrony środowiska w rosyjskim systemie prawnym. Pani habilitantka podejmuje próbę przedstawienia analizy norm w tym zakresie częściowo odnosząc się do przepisów prawa międzynarodowego, europejskiego oraz polskiego. Przedstawione dzieło naukowe stanowi rezultat prowadzonych przez nią badań naukowych, rozpoczętych w 2014 r. cyklem publikacji prawno-porównawczych z zakresu prawa ochrony środowiska, konstytucyjnego, czy administracyjnego w Federacji Rosyjskiej. Należy podkreślić, że podejmowana przez Panią doktor tematyka nie doczekała się, jak dotychczas, tak systemowego ujęcia poruszanego przez nią zagadnienia.

Temat rozprawy sformułowany został w sposób prawidłowy, również z punktu widzenia określenia przedmiotu monografii jako przesłanki prowadzenia postępowania habilitacyjnego. Treści zawarte w opracowaniu poprzedzone zostały krótkim Wstępem, w którym autorka uzasadnia cel i hipotezę dalszych swych rozważań. Według niej, monografia ma na celu zbadanie wpływu prawa międzynarodowego i europejskiego na normy prawa federalnego. Praca nie aspiruje do kompleksowego ujęcia problematyki z uwagi na jej obszerność i złożoność. Istotę problemu naukowego stanowi pytanie o stopień umiędzynarodowienia i europeizacji rosyjskiego prawa ochrony środowiska. Opracowanie miało na celu wykazanie zarówno cech wspólnych, jak i istotnych różnic pomiędzy porównywanymi instytucjami, ustalenie przyczyn rozbieżności, prognozę tendencji rozwojowych.

Mimo, iż autorka nie określiła wprost hipotezy badawczej należy uznać, że jest nią istnienie bądź brak, ewentualnie niewystarczający stopień umiędzynarodowienia i europeizacji rosyjskiego prawa ochrony środowiska, przedstawiony na przykładzie wybranych aspektów porównawczych, określonych przez nią jako jedne z wiodących,

reprezentatywnych instytucji międzynarodowego i europejskiego prawa ochrony środowiska.

Należy przyjąć, że cel został sformułowany w sposób prawidłowy i pozostaje on spójny tak z hipotezą, problemami badawczymi jak i rozważaniami zawartymi w recenzowanym opracowaniu. Habilitantka w poprawny sposób dokonała weryfikacji hipotezy w swojej rozprawie i w konsekwencji sformułowała konkretne wnioski.

Pani doktor określiła również problemy badawcze, podejmowane w monografii. Analiza treści recenzowanego opracowania pozwala na wskazanie, że są nimi głównie: geneza, rozwój, determinanty geopolityczne prawa ochrony środowiska, jego zasady ogólne oraz struktura źródeł, analiza porównawcza wybranych materii szczegółowych, takich jak partycypacja publiczna, dostęp do informacji, oceny środowiskowe, ochrona różnorodności biologicznej, łowiectwo, sytuacje kryzysowe. Przedstawione w ten sposób problemy badawcze pozostają spójne z hipotezą postawioną w monografii, co pozwoliło na osiągnięcie wskazanego celu rozważań.

W toku prowadzonych rozważań habilitantka wykorzystwała analizę komparatystyczną oraz metodę formalno-dogmatyczną poprzez wszechstronną analizę wybranych aspektów rosyjskiego prawa z uwzględnieniem dorobku doktryny. Uzupełniająco stosowane były także metody: historyczno-opisowa i prawno-porównawcza. Ta pierwsza z nich wykorzystywana była w celu ukazania kierunku ewolucji regulacji prawnych i kształtujących się różnych tendencji. Natomiast ostatnia z metod zastosowana została w zakresie analizy realizacji zobowiązań międzynarodowych, a także porównania z prawem europejskim.

Monografia podzielona została na osiem rozdziałów, poprzedzonych Wykazem skrótów, Wstępem i zakończonych Podsumowaniem i wnioskami końcowymi. Należy w tym miejscu podnieść uwagę konstrukcyjną. Otóż rozważania zawarte w sześciu rozdziałów rozpoczynają Uwagi ogólne, stanowiące część wprowadzającą do omawianej w danym rozdziale problematyki. Jednak rozdział I i III ich nie zawierają. Publikacja zawiera również Bibliografię, podzieloną na Wykaz aktów prawnych i orzecznictwa, Orzecznictwo i Literaturę. Wątpliwości budzi kolejność podawanych aktów prawnych, która nie uwzględnia ich rangi, jak i chronologii wydawanych aktów. Zwraca uwagę dwukrotne umiejscowienie w ramach bibliografii orzecznictwa, tj. w pkt

A (str. 221) oraz w pkt B (str. 237). Wskazać również należy na zbyt ogólne sformułowania tytułów rozdziałów i podrozdziałów, gdyż nie wskazano w nich na problemy zawarte w ich treści. Wydaje się również, że we Wstępie brakuje szczegółowego uzasadnienia wyboru danych zagadnień poddanych analizie w treści monografii.

Pierwszy rozdział ma charakter wprowadzający. Autorka opisuje w nim stan środowiska w Rosji, w tym zasoby naturalne, geopolityczne determinanty gospodarowania zasobami naturalnymi, genezę i rozwój prawa ochrony środowiska, obejmując rozważaniami ochronę środowiska w Konstytucji Federacji Rosyjskiej. Wydaje się, że zagadnienia podjęte są niezbędne jako podstawa do dalszych rozważań prowadzonych w kolejnych rozdziałach. Według ustaleń habilitantki, Rosja jako właściciel największych w świecie bogactw naturalnych, zmaga się jednocześnie z ogromnymi problemami ekologicznymi. Sposób gospodarowania zasobami determinowany jest założeniami geopolitycznymi. Z kolei snując rozważania na temat rozwoju prawa ochrony środowiska w Rosji, jako istotny punkt wskazała ona rozpad Związku Radzieckiego. Dokonując porównania rosyjskiego do polskiego systemu prawnego, Pani doktor powołała się na liczne paralele w genezie i rozwoju źródeł prawa, przedmiotu celów i form regulacji. Prowadząc rozważania na temat przepisów konstytucyjnych potwierdziła ona, że pozostają one w zgodzie ze standardami międzynarodowymi, w tym zasadą zrównoważonego rozwoju, prawem człowieka do środowiska, ochroną praw ludności rdzennej. Zgodnie z jej poglądami, Konstytucja zawiera nowoczesne rozwiązania i stwarza aksjologiczne podstawy państwa ekologicznego.

Drugi rozdział został poświęcony źródłom prawa Federacji Rosyjskiej z zakresu ochrony środowiska. Autorka przybliżyła w nim ogólną charakterystykę aktów normatywnych oraz strukturę źródeł prawa. Jako, że Rosja jest państwem federacyjnym, tak Konstytucja wyodrębnia akty prawa federalnego oraz stanowi o prawie regionalnym poszczególnych podmiotów federacji, jak i aktach municypalnych stanowionych przez różnorodne struktury prawa samorządowego. Zdaniem Habilitantki, rosyjskie prawo ochrony środowiska tradycyjnie wykazuje wysoki poziom kodyfikacji. Poza szczegółowym przedstawieniem ratyfikowanych aktów prawa międzynarodowego,

autorka w odniesieniu do zapadających wyroków wydawanych przez Trybunał Arbitrażowy w Hadze oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka zwróciła uwagę na postanowienie Sądu Konstytucyjnego, którego rozstrzygnięcie miało wpływ na zmiany przepisów prawa w odniesieniu do stosowania Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Podsumowując współpracę międzynarodową w dziedzinie ochrony środowiska, Pani Habilitantka zwróciła uwagę na brak zainteresowania ze strony Rosji niektórymi umowami o określonym zakresie, np. o dostępie do informacji i partycypacji publicznej w ochronie środowiska. Dokonując opisu źródeł prawa niewymienionych w Konstytucji, przedstawiła szczegółowo akty rangi podustawowej oraz te wydawane przez podmioty wchodzące w skład Federacji Rosyjskiej, wykazujące się asymetrycznym statusem poszczególnych części składowych. Kończącą część całego rozdziału wieńczą rozważania w przedmiocie reguł promulgacyjnych i kontroli legalności, przybliżając konkretne przepisy w tym zakresie.

W trzecim rozdziale zostały przedstawione aspekty związane ze statusem prawnych organizacji ekologicznych. Podobnie jak w poprzednich rozdziałach, w pierwszej kolejności autorka przedstawia część wprowadzającą do lepszego zrozumienia pozostałej treści rozdziału. Jest nią geneza i rozwój ruchu stowarzyszeniowego i ekologicznego. Następnie dokonuje ona przybliżenia przepisów prawa dotyczącego prawno-ustrojowych podstaw tworzenia i działania organizacji społecznych, organizacji niekomercyjnych i pozarządowych, stowarzyszeń społecznych, organizacji ekologicznych oraz organizacji wypełniających funkcję agenta zagranicznego i organizacji niepożądanych na terytorium Rosji. W rozdziale tym brakuje jednak elementów prawno-porównawczych, na co wskazuje tytuł monografii. W zasadzie nie ma w nim odniesienia ani do prawa międzynarodowego, ani do polskiego czy też europejskiego.

Rozdział czwarty zawiera rozważania w przedmiocie dostępu do informacji o środowisku i edukacji ekologicznej. Autorka w sposób interesujący analizuje niedoskonałości procedury dostępu do informacji o środowisku, wskazując jednak na przełomowy charakter omawianych regulacji konstytucyjnych i ustawowych w tym zakresie. Pomimo tego, według habilitantki, istnieją znaczące różnice w realizacji prawa dostępu do informacji o środowisku w Rosji i Unii Europejskiej. Wskazuje ona w

szczegółności na sprzeczność unormowań rosyjskich z przepisami Konwencji z Aarhus, czy też różnice w stosunku do zapisów polskiej ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

W rozdziale piątym habilitantka przybliżyła unormowania rosyjskie w zakresie państwowej procedury oddziaływania na środowisko. Dokonując ich oceny oraz porównania do polskich przepisów uznała ona, że obowiązujące prawo w Federacji Rosyjskiej w znacznym zakresie odpowiada standardom międzynarodowym i europejskim. Ponadto, jej zdaniem stan prawny stanowi dogodną podstawę do dokonania dalszych wysiłków legislacyjnych mających na celu ratyfikację konwencji z Aarhus i Konwencji z Espoo w celu podniesienia standardów środowiskowych i demokratyzacji procedur decyzyjnych.

W kolejnym rozdziale została przedstawiona analiza rosyjskich przepisów w zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności biologicznej. Efektem tych rozważań jest wskazanie, że Rosja zgodnie z wymogami prawa międzynarodowego i europejskiego realizuje monitoring i gromadzenie danych o różnorodności biologicznej zwierząt. Autorka przedstawiła wnioski krytyczne wobec braku całościowego podejścia do problematyki ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, gdyż żaden z analizowanych aktów nie ma charakteru ustawy ramowej. Z taką oceną należy się w pełni zgodzić, gdyż podobne głosy krytyczne zgłasza się również co do konieczności uregulowania w jednym akcie prawnym regulującym kwestie ochrony bioróżnorodności (A.M. Kaźmierska-Patrzyzna, *Ochrona różnorodności biologicznej w systemie prawnej ochrony przyrody*, Warszawa 2019).

W rozdziale siódmym habilitantka zajęła się przepisami dotyczącymi uregulowania kwestii łowiectwa. Wskazując na różnice w stosunku do polskiego systemu prawno-organizacyjnego, uzasadniła je profesjonalnym charakterem łowiectwa w Rosji, w tym istnienia obwodów zastrzeżonych, produkcyjnej kontroli łowieckiej, różnorodności organizacji łowieckich i zakazu monopolizacji łowiectwa.

Ósmy rozdział stanowi przedstawienie przepisów dotyczących sytuacji kryzysowych, wyodrębniając w nich kwestie stanu wyjątkowego, reżymu sytuacji nadzwyczajnej, statusu obszaru klęski ekologicznej, statusu stref zanieczyszczenia

radioaktywnego. Według autorki, poddane przez nią ograniczenia prawne mieszczą się w międzynarodowych standardach reagowania kryzysowego, w tym Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, czy Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Zasad z Syrakuz.

Podsumowanie i wnioski końcowe stanowią zakończenie monografii. Zostały tam zawarte szczegółowe wnioski uzyskane z przeprowadzonych badań oraz dokonane zostało odniesienie do postawionego celu badawczego. Szczególną wartość mają zarówno pozytywne uwagi co do oceny stanu prawnego Rosji, jak i krytyczne spojrzenie na poddane analizie regulacje.

Oceniając pracę pod względem merytorycznym, należy zauważyć jej oryginalny charakter. Mimo małego zainteresowania badawczego na płaszczyźnie naukowej przedmiotu rozważań, na uwagę zasługuje ilość wykorzystanych w recenzowanej dysertacji źródeł zagranicznych. Imponująca pozostaje zwłaszcza ilość literatury cytowanej i powoływanych dokumentów, na którą składa się 499 pozycji. Mimo znacznego materiału badawczego, należy przyjąć, że habilitantka poradziła sobie z trudnością tak prowadzonych badań, co pozwoliło na osiągnięcie dojrzałych wniosków. Należy mieć na względzie zwłaszcza ilość poddanego analizie rosyjskiego materiału legislacyjnego.

Z pewnością też zaakcentowania wymaga oryginalność podjętego tematu. Recenzowana dysertacja wypełnia istniejącą lukę co do kompleksowej oceny regulacji, których przedmiotem jest ochrona środowiska w Rosji. Stanowi ona bowiem uporządkowanie kwestii prawnych. Praca ma jednak w założeniu charakter prawno-porównawczy. Wnioski prawno-porównawcze zawierają się najczęściej w ostatnich akapitach, jednak nie wszystkich rozdziałów, bądź też w podsumowaniu. Nie zostały zatem umiejscowione w monografii w sposób usystematyzowany, co utrudnia ich konsolidację i spójne poddanie analizie przez oceniającego. Nie zmienia to okoliczności, że co do zasady znalazły one swe miejsce w rozważaniach autorki. W opracowaniu, jak też w tytułach rozdziałów prawidłowo używa się terminów „Rosja” bądź „Federacja Rosyjska”, odnosząc to pierwsze oznaczenie również do okresu historycznego, zaś to drugie do czasów obecnych.

Na uwagę zasługuje poddanie przez autorkę analizie orzecznictwa sądów rosyjskich, Trybunału Arbitrażowego w Hadze, czy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Jednocześnie podkreślić należy taką ich ilość, która wymagałaby uzupełnienia w kolejnych wydaniach monografii, co bez wątpienia powodowałoby zwiększenie wartości prawnoporównawczej dzieła.

Wskazując na większy poziom umiędzynarodowienia rosyjskiego prawa ochrony środowiska, aniżeli jego europeizacji, habilitantka snując rozważania w tym zakresie, nie przedstawiła ewentualnych koniecznych zmian w legislacji rosyjskiej na tle ustawodawstwa międzynarodowego. Jeśli bowiem słusznie przyjęła ona, że nie odpowiada ono w pełni przepisom prawa międzynarodowego, walorem pracy byłoby pogłębienie rozważań w tym zakresie.

Zgodzić się natomiast należy ze szczegółowo wskazanymi przez Autorkę wieloma mankamentami federalnej ustawy o ochronie środowiska z 2002 r. (w tym w zakresie ogólnikowości pojęć i braku ich tożsamości), a także wnioskiem co do tego, że nie stanowią one dogodnej podstawy prawnej dla skutecznej realizacji zawartych w nich praw.

Warte uwagi są też sugestie habilitantki dotyczące braku kompleksowej ustawy określającej cele, zasady, formy i instrumenty ochronne dla wszystkich zasobów przyrody (na miarę polskiej ustawy o ochronie przyrody). W Rosji bowiem ochrona obszarowa, zwierząt, przyrody itp. rozlokowana jest nie tylko w wielu aktach, ale i aktach różnej rangi. Z takim stwierdzeniem, należy się w pełni zgodzić w celu uniknięcia zbytniego rozproszenia przepisów dotyczących ochrony środowiska, bowiem właśnie taki postulat uzasadnia potrzebę podkreślenia utrzymania przepisów w nurcie ochrony powszechnej.

Na poparcie zasługuje jej opinia co do realizacji procedury środowiskowej przedsięwzięć, w ramach której zapewnia się udział społeczeństwa i to pomimo braku zawartych stosownych porozumień międzynarodowych.

Powołane wnioski dają podstawę do potwierdzenia dojrzałości naukowej habilitantki, jej ogólnej wiedzy teoretycznej, a także posiadania umiejętności prowadzenia w sposób samodzielny pracy naukowej.

Jak wynika z powyższego, kwestią wpływającą również na trudność prowadzonych badań przez habilitantkę była także konieczność posiadania dostępu do materiałów i źródeł rosyjskojęzycznych. Takie podejście do prowadzonych rozważań było zdeterminowane tematyką podjętą w dysertacji. Pani Habilitantka poradziła sobie również z tą trudnością.

V. Podsumowanie

Uzasadnienie ubiegania się o kolejny stopień w działalności naukowej Pani dr Magdaleny Micińskiej stanowić ma osiągnięcie naukowe, na które składa się monografia pod tytułem: „Ochrona środowiska w Rosji. Wybrane aspekty prawnoporównawcze”, której Habilitantka jest autorem. Monografia ta spełnia wymagania stawiane rozprawom habilitacyjnym oraz osiągnięciom naukowym, o którym mowa art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Stanowi też istotny wkład Autorki w rozwój nauk prawnych. Formułując zatem pozytywną recenzję, opowiadam się za nadaniem dalszego biegu czynnościom w postępowaniu o nadaniu jej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo.

Ewa Kotarska-Goch